Sisäministeriö LAUSUNTO SM2017-00215

MMO Räty Johanna(SM) 29.05.2017

Viite

Asia
Perustuslakivaliokunnan kuuleminen 30.5.2017

Komission ehdotus määritelmäasetukseksi

Komission 13.7.2016 osana yhteisen turvapaikkajärjestelmän uudistamista koskevaa toista säädöspakettia antaman määritelmäasetusehdotuksen käsittely neuvoston valmisteluelimissä on edennyt nopeasti. Käsittely on edennyt myös perustuslakivaliokunnassa valtioneuvoston jatkokirjelmän osalta 12.5. pidetyn kuulemisen jälkeen, sillä puheenjohtajamaa nosti vaikeimpana kysymyksenä pitämänsä oleskelulupien pituuden Coreperiin, jossa sitä käsiteltiin 17.5.2017. Kysymystä oli sitä ennen käsitelty neuvostossa eri kokoonpanoissa useita kertoja ja esillä oli ollut useita eri vaihtoehtoja. Jäsenmaiden enemmistö kannatti Coreperissa puheenjohtajan ehdotusta, jonka mukaan toissijaista suojelua saavien ensimmäinen oleskelulupa olisi voimassa 1-5 vuotta ja pakolaisten lupa 5-10 vuotta. Oleskeluluvat voitaisiin uusia kansallisen lainsäädännön mukaan ja myös rajoittamattomaksi ajaksi. Coreperissa hyväksytty teksti lisätään määritelmäasetukseen osaksi neuvoston tulevaa neuvottelumandaattia. Hyväksytty vaihtoehto vastaa sekä valtioneuvoston toissijaiseen kantaan mahdollistaessaan samanpituisten oleskelulupien myöntämisen viiden vuoden pituisena sekä pakolaisille että toissijaista suojelua saaville, että viimesijaiseen kantaan, kun oleskelulupien pituuksille määritetään vähimmäis- ja enimmäispituudet, jotka ovat eripituiset pakolaisille ja toissijaista suojelua saaville.

Puheenjohtajamaa on pyrkinyt huomioimaan Suomen huolen matkustusasiakirjojen myöntämättä jättämistä koskevan artiklan suhteen. Kyse on siitä, että matkustusasiakirjan myöntämättä jättäminen vaikuttaa suoraan henkilön oikeuteen poistua maasta ja perustuslain 9 §:ssä on määritelty tyhjentävästi perusteet, joilla tätä oikeutta voidaan lainsäädännössä rajoittaa. Asetustekstin mukaiset pakottavat yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvät syyt matkustusasiakirjan myöntämättä jättämisen perusteena, jotka perustuvat suoraan Geneven pakolaissopimukseen, eivät sellaisenaan ole perustuslain 9 §:ssä määriteltyjä perusteita. Artiklan uusimmassa muotoilussa ei enää nimenomaisesti velvoiteta jäsenmaita olemaan myöntämättä matkustusasiakirjaa pakolaiselle tai toissijaista suojelua saavalle pakottavien yleiseen järjestykseen tai turvallisuuteen liittyvien syiden vuoksi. Tekstiä on muotoiltu niin, että jäsenmaiden on sen mukaan myönnettävä matkustusasiakirja näille henkilöille, elleivät pakottavat yleiseen järjestykseen tai turvallisuuteen liittyvät syyt toisin edellytä. Teksti ei näin ollen enää sisällä nimenomaista velvoitetta jättää myöntämättä matkustusasiakirjaa. Tekstiä voi siten tulkita niin, ettei se velvoita jättämään matkustusasiakirjaa myöntämättä näillä perusteilla, vaan ainoastaan oikeuttaa siihen. Jossain määrin myös johdannon 45a -kohta, jossa todetaan jäsenmaiden viranomaisille jäävän tiettyä harkintavaltaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden käsitteiden osalta, viittaa tällaiseen liikkumavaraan.

Palautussäännöksen (23 artikla) osalta korostetaan vielä sitä, että sen ensimmäistä kohtaa on neuvoston valmistelussa muokattu siten, ettei siinä enää viitata kansainvälisiin velvoitteisiin, vaan EU- oikeuteen ja kansainväliseen oikeuteen, eli palautuskiellon periaatetta tulee säännöksen mukaan noudattaa niiden mukaisesti. Sen lisäksi artiklan toisessa kohdassa on huomioitu Geneven pakolaissopimuksen palautussäännös.

LIITTEET

Asiasanat

Hoitaa

Tiedoksi